

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU20

Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft. Den nya lagen reglerar de grundläggande förutsättningarna och formerna för statligt stöd till företag för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Stöd får lämnas i form av statliga lån och s.k. dubbelriktade differenskontrakt, dvs. ett avtal mellan en operatör av en kraftproduktionsanläggning och staten som omfattar både ett minimiersättningskydd och en gräns för överkompensation.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025.

I betänkandet finns elva reservationer (S, V, C, MP). I en av reservationerna (S, V, C, MP) föreslås att riksdagen ska avslå regeringens lagförslag.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft.

Elva yrkanden i följd motioner.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

Utskottets överväganden6

 Finansiering och riskdelning6

 Utskottets ställningstagande12

 Alternativ till regeringens förslag16

 Utskottets ställningstagande17

 Övriga frågor om kärnkraft18

 Utskottets ställningstagande18

Reservationer20

 1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S, V, C, MP)20

 2. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (S)22

 3. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (V, C)23

 4. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (MP).....24

 5. Riksdagsprövning av eventuella avtal, punkt 3 (V, MP)25

 6. Riksdagsprövning av eventuella avtal, punkt 3 – motiveringen (S)26

 7. Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (S)27

 8. Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (V, C).....28

 9. Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (MP).....29

 10. Övriga frågor om kärnkraft, punkt 5 (S).....30

 11. Övriga frågor om kärnkraft, punkt 5 (V, C, MP).....31

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag32

 Propositionen32

 Följdmotionerna32

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2533

Bilaga 2

Regeringens lagförslag34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Finansiering och riskdelning

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:150 och avslår motionerna

2024/25:3389 av Birger Lahti m.fl. (V),

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1,

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (S, V, C, MP)

2. Konsekvensanalys av lagförslaget

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (V, C)

Reservation 4 (MP)

3. Riksdagsprövning av eventuella avtal

Riksdagen avslår motion

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 5 (V, MP)

Reservation 6 (S) – motiveringen

Alternativ till regeringens förslag

4. Alternativ till regeringens förslag

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3,

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (V, C)

Reservation 9 (MP)

Övriga frågor om kärnkraft

5. Övriga frågor om kärnkraft

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19 och

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 16.

Reservation 10 (S)
Reservation 11 (V, C, MP)

Stockholm den 15 maj 2025

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Eric Palmqvist (SD), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Johnny Svedin (SD), Louise Eklund (L), Angelica Lundberg (SD), Aida Birinxhiku (S), Lili André (KD) och Linus Lakso (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. Det har väckts fyra motioner med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas även två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. En förteckning över de behandlade förslagen återfinns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Finansiering och riskdelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag. Den nya lagen reglerar de grundläggande förutsättningarna och formerna för statligt stöd till företag för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer i Sverige.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025.

Jämför reservation 1 (S, V, C, MP), 2 (S), 3 (V, C), 4 (MP) och 5 (V, MP) samt motivreservation 6 (S).

Propositionen

I propositionen bedömer regeringen att nya kärnkraftsreaktorer behöver byggas i Sverige. Sammanfattningsvis anser regeringen att detta behövs för att

- nå de klimat- och energipolitiska målen
- tillgodose framtidens elbehov inklusive anslutning av ny industri
- öka leveranssäkerheten i elsystemet och överföringsförmågan i transmissionsnätet
- minska prisskillnaderna mellan de svenska elområdena
- bidra till konkurrenskraftiga elpriser för elkunderna.

Enligt regeringens bedömning behövs det ett särskilt anpassat stöd som riktar in sig på de risker som omgärdar investeringar i ny kärnkraft. Därigenom anser regeringen att det blir möjligt att få till stånd investeringar i nya kärnkraftsreaktorer till en rimlig kostnad för att producera el.

Regeringen föreslår att stöd får lämnas i form av statliga lån och s.k. dubbelriktade differenskontrakt. Stödet ska utformas så att det ger incitament till ett effektivt resursutnyttjande vid uppförande, innehav och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Stödet ska också utformas så att risker och vinster fördelas på ett väl avvägt sätt mellan staten och det företag som får stöd. Stöd ska förenas med villkor som regleras genom avtal mellan staten och det företag som får stöd. Dessa villkor ska utformas med hänsyn till

- statens risk
- statens möjlighet att tillvarata sin rätt
- statens behov av kontroll och uppföljning.

De statliga lånen får ges för uppförande och provdrift av nya kärnkraftsreaktorer samt för projektering och andra förberedande åtgärder inför uppförandet. Enligt regeringen bör villkoren för de statliga lånen som utgångspunkt utformas på följande sätt:

- En låneram som inkluderar förväntade upplupna räntekostnader till dess att reaktorn tas i rutinmässig drift och en buffert för kostnadsöverskridanden ställs ut till det stödmottagande företaget.
- Andelen lånat kapital bestäms till en nivå som innebär att aktieägarnas incitament att uppnå ett effektivt resursutnyttjande och begränsat risktagande bibehålls samtidigt som finansieringskostnaden blir tillräckligt låg för att investeringar ska komma till stånd.
- Räntan på de statliga lånen subventioneras jämfört med statens förväntade kostnad.
- Lånevillkoren anpassas för att ge incitament att ersätta de statliga lånen med privata lån tidigare än den förväntade driftstiden och tar hänsyn till företagets förutsättningar att få marknadsfinansiering till rimliga villkor.
- Lånen betalas ut i takt med att företagets utgifter uppstår.
- Lånen betalas tillbaka inom den förväntade driftstiden.
- Företaget som tar emot lånen får inte göra värdeöverföringar eller ge rörlig ersättning till ledande befattningshavare i företaget innan kärnkraftsreaktorn är i rutinmässig drift.
- Regelbundna uppföljningar görs av hur de utlånade beloppen används.

De dubbelriktade differenskontrakten får ingås för rutinmässig drift av nya kärnkraftsreaktorer. Regeringen bedömer att villkoren för kontrakten som utgångspunkt bör utformas på följande sätt:

- Differenskontraktet är finansiellt och kompensationen mellan företaget och staten regleras genom att skillnaden mellan ett lösenpris och det genomsnittliga marknadspriset inom det elområde där reaktorerna är lokaliserade multipliceras med en referenskapacitet.
- Företagets incitament att agera på elmarknadens prissignaler bevaras.
- De behov som elektrifieringen medför, t.ex. behovet av prissäkring för andra aktörer, beaktas.
- Den maximala ersättningen per kalenderår fastställs.
- Parametrar, exempelvis kontraktslängd och lösenpris, anpassas efter förutsättningarna i det enskilda projektet, för att skapa förutsägbarhet för investeringar samtidigt som de ekonomiska riskerna för staten och elkunderna bedöms rimliga i förhållande till nyttorna.

Villkoren i låneavtalen respektive differenskontrakten bör enligt regeringens uppfattning även omfatta en risk- och vinstdelningsmekanism. Regeringen anser att mekanismen som utgångspunkt bör utformas på följande sätt:

- Risk- och vinstdelningsmekanismen reglerar hur risken för negativa utfall fördelas mellan företaget och staten.
- Villkoren för de statliga lånen och differenskontraktet anpassas vid behov så att avkastningen på hela eller delar av det investerade egna kapitalet i företaget, efter att risk- och vinstdelningsmekanismen har avslutats, ligger inom ett förutbestämt intervall.

- Intervallet och övriga villkor för risk- och vinstdelningsmekanismen utformas så att incitament för ett effektivt genomförande av projektet bevaras.
- Den förväntade avkastningen på eget kapital och avkastningsintervallet är proportionerliga mot den risk som investeringen innebär, med beaktande av det skydd som tillhandahålls till företagets ägare genom risk- och vinstdelningsmekanismen.
- Risk- och vinstdelningsmekanismen kan vid behov fördela vinster över en förutbestämd nivå mellan företaget och staten även efter att de statliga lånen har återbetalats och differenskontraktet har löpt ut.
- Risk- och vinstdelningsmekanismen träder i kraft och avslutas baserat på bedömningar av avkastningen på investerat eget kapital i företaget, som görs utifrån en på förhand fastställd värderingsmetod.
- Antal bedömningsstillfällen, tidpunkten för dessa samt värderingsmetod regleras i avtal.

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna anser bl.a. att en sådan tekniskspecifik ramlag som föreslås i propositionen riskerar att få negativa konsekvenser bl.a. eftersom den skapar osäkra marknadsförutsättningar för andra kraftslag, inklusive den befintliga kärnkraften. Vidare redovisar motionärerna uppfattningen att kärnkraften spelar en viktig roll för elsystemet och vill värna dess roll framöver, men förordar att kraftsystemet byggs ut på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt som säkerställer låga kostnader och den svenska konkurrenskraften. Om fler reaktorer behöver byggas bör det göras på rimliga ekonomiska villkor och utan att annan elproduktion – som behövs innan ny kärnkraft kan komma på plats – trängs undan.

Även i kommittémotion 2024/25:3389 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkas avslag på regeringens proposition. Motionärerna konstaterar att propositionen saknar tillräckliga beskrivningar och analyser för att riksdagen ska kunna fatta ett välgrundat beslut. Det handlar bl.a. om en samhällsekonomisk analys som visar huruvida det stora stödet till kärnkraftsutbyggnaden är samhällsekonomiskt motiverat. Förslaget riskerar dessutom att minska investeringar i andra energislag som behövs för klimatomställningen, bl.a. i sådan elproduktion som kan tas i drift tidigare än vad nya kärnkraftverk kan. Vidare anser motionärerna att de offentligfinansiella beräkningarna är bristfälliga. De svenska hushållen riskerar dessutom att drabbas av en skattechock när kärnkraftsbolagen ska få sin garanterade ersättning. Förslaget innebär, enligt motionärerna, således att hushållen och staten tvingas bära risker och kostnader, medan kraftbolagen garanteras vinster.

Richard Nordin m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2024/25:3392 yrkande 1 att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna anser att det i rådande världsläge är viktigt att gemensamma medel används med stor eftertanke och

att det därför vore oansvarigt att öka Sveriges statsskuld med hundratals miljarder kronor genom att subventionera ett enda kraftslag samtidigt som det finns andra alternativ. Vidare begär motionärerna i yrkande 2 att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att återkomma med heltäckande konsekvensanalyser av de förslag som presenteras i propositionen.

Avslag på propositionen föreslås även i kommittémotion 2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1. Motionärerna motsätter sig regeringens bedömning att ny kärnkraft behövs och hänvisar även till den tunga kritiken från en majoritet av remissinstanserna mot förslaget i propositionen samt till det bristfälliga underlaget och de skadliga konsekvenserna av regeringens förslag. I yrkande 3 efterfrågar motionärerna därför ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med kompletterande samhällsekonomiska konsekvensanalyser av propositionen.

Utöver detta slår motionärerna fast att regeringen inte kan redogöra för hur de statliga lånen kommer att påverka Sveriges offentliga finanser eftersom detta är beroende av om lånen klassificeras som offentliga eller privata i nationalräkenskaperna, vilket i sin tur baseras på EU:s statistikmyndighet Eurostats bedömning. I yrkande 4 efterfrågar motionärerna därför ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen efter att frågan om redovisningen av det statliga stödet är klarlagd och därmed också dess påverkan på Sveriges offentliga finanser.

Motionärerna anser också att regeringen ska återkomma till riksdagen om det upprättas ett sådant avtal som föreslås i propositionen för att riksdagen därigenom ska få möjlighet att ta ställning till avtalet. Ett förslag om ett tillkännagivande med den innebörden finns i yrkande 5.

Bakgrund och pågående arbete

Ny kärnkraft i Sverige

Efter valet 2022 tillträdde en ny regering, och i den överenskommelse för Sverige som slöts mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna (det s.k. Tidöavtalet) listas flera olika insatser för att underlätta etableringen av ny kärnkraft. Utöver förändringar av regelverket och en del andra insatser angavs även att förutsättningarna för investeringar i kärnkraft ska stärkas.

I oktober 2023 överlämnade regeringen proposition 2023/24:19 Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg till riksdagen. I propositionen föreslog regeringen ändringar i miljöbalken och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) med innebörden att det blir möjligt att tillåta nya reaktorer på andra platser än de där det redan finns kärnkraftverk och att det också blir möjligt att tillåta att fler än tio reaktorer är i drift samtidigt i Sverige. Riksdagen biföll regeringens förslag i slutet av november 2023 (bet. 2023/24:NU5, rskr. 2023/24:45) och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2024.

I sitt ställningstagande delade utskottet regeringens bedömning att den allt större efterfrågan som förväntas på el i kombination med att fossila bränslen

måste fasas ut – inte minst av klimatskäl – starkt motiverar att fossilfri kärnkraftsel tillåts spela en central roll i den svenska energimixen även fortsättningsvis. Vidare konstaterade utskottet att kärnkraften dessutom bidrar med sådana systemtjänster som utgör grunden för att det svenska kraftsystemet ska fungera på ett stabilt och förutsägbart sätt. Utskottet ställde sig positivt till att regeringen genom förslagen i den då aktuella propositionen tog ett viktigt första steg mot att ge kärnkraften helt andra utvecklingsförutsättningar än vad som hade rått under mer än ett decennium. I en gemensam reservation förordade företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet att riksdagen skulle avslå lagförslagen.

Parallellt med lagstiftningsärendets slutskede hösten 2023 presenterade regeringsföreträdare och samarbetspartiet Sverigedemokraterna en tilläggsöverenskommelse till Tidöavtalet om den gemensamma klimatpolitiken. I denna överenskommelse utlovades en färdplan för ny kärnkraft i Sverige. Färdplanen presenterades sedan i mitten av november 2023 och omfattar följande fyra huvudpunkter:

- En kärnkraftssamordnare tillsätts.
- Statens finansiella ansvar tydliggörs genom en riskdelningsmodell
- Ny kärnkraft med total effekt motsvarande minst två storskaliga reaktorer utvecklas till senast 2035.
- En massiv utbyggnad av ny kärnkraft genomförs till 2045.

Kärnkraftssamordnaren har bl.a. i uppgift att stödja regeringen i arbetet med etablering av ny kärnkraft och att samla berörda parter för utbyggnaden av kärnkraft i Sverige.

Effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter för ny kärnkraft i Sverige

I november 2023 gav regeringen en särskild utredare (Pernilla Sandgren) i uppdrag att se över regelverket för att underlätta etableringen av ny kärnkraft (dir. 2023:155). Utredningen antog namnet Kärnkraftsprövningsutredningen.

Utredningen ska redovisas i tre steg där den del som avser tillståndsprövning och avgifter skulle redovisas senast den sista december 2024. Uppdraget om använt kärnbränsle ska redovisas senast den 29 augusti 2025 och uppdraget om beredskap senast den 27 februari 2026.

Utredningstiden för det första steget förlängdes senare till den 15 januari 2025, då utredaren överlämnade ett delbetänkande till statsrådet Romina Pourmokhtari (SOU 2025:7 Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter). Utredaren föreslår bl.a. en ny form för politiskt ställningstagande i ett tidigare skede genom ett principbeslut och att prövningen enligt miljöbalken effektiviseras och görs mer ändamålsenlig.

Betänkandet var ute på en bred remiss med sista svarsdatum den 16 april 2025.

Finansiering av omhändertagande av kärnavfall från ny kärnkraft

I oktober 2024 gav regeringen Riksgäldskontoret i uppdrag att analysera behovet av ändringar i regelverket för finansieringen av omhändertagande av kärntekniska restprodukter vid etablering av nya kärnkraftsreaktorer. Riksgälden redovisade den första delen av uppdraget i slutet av februari 2025 i rapporten Delredovisning av uppdrag att utreda finansiering av omhändertagande av kärntekniska restprodukter från nya kärnkraftsreaktorer (KN2024/01133, KN2024/01243 och KN2024/01812).

I den första delen av uppdraget har myndigheten utrett hinder i regelverken för finansiering av kärnavfallshantering vid etablering av nya reaktorer. Riksgälden utreder särskilt villkoren för kärnavfallsavgifter och säkerhetsbelopp. Myndigheten föreslår även hur staten genom att ta på sig ekonomisk risk kan minska programrisken i avvecklingsfasen för den aktör som bygger de första kärnkraftsreaktorerna.

I ett andra steg ska Riksgälden

- föreslå nödvändiga författningsändringar i regelverket för finansieringen av omhändertagandet av kärntekniska restprodukter som möjliggör nyetablering av reaktorer om hinder har identifierats
- föreslå åtgärder och nödvändiga författningsförändringar som hanterar programrisken i den omfattning som har identifierats.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 augusti 2025.

Kärnkraftssamordnarens andra delrapport

I slutet av januari 2025 presenterade regeringens kärnkraftssamordnare Carl Berglöf sin senaste delrapport (Delrapport 2: Redovisning av Kärnkraftssamordnarens insatser avseende utbyggnad av ny kärnkraft i Sverige – Januari 2025). I rapporten föreslås bl.a. att det bildas ett statligt bolag som investerar i ny kärnkraft. Genom att bolaget investerar i flera projekt som tar del av statens nu föreslagna finansieringsmodell går det att undvika inlåsnings effekter när det gäller de lärdomar som dras av projekten. Kärnkraftssamordnaren menar att man därigenom kan uppnå en högre kostnadseffektivitet och bättreushållning med statliga medel. Vidare menar samordnaren att genom ett statligt kärnkraftsinvesteringsbolag bidrar staten med en trygghet i kärnkraftsutbyggnaden som ger bättre förutsättningar för leverantörerna att göra de satsningar som krävs för en effektiv utbyggnad.

Uppdrag till Business Sweden att kartlägga den svenska värdekedjan för ny kärnkraft

I mars 2025 beslutade regeringen att ge Business Sweden i uppdrag att beskriva och främja den svenska värdekedjan för ny kärnkraft. Kartläggningen ska synliggöra de svenska företagens potential att leverera tjänster och produkter för byggandet av nya reaktorer i Sverige. I uppdraget ingår bl.a. att identifiera i vilka delar i värdekedjan det finns leverantörer etablerade i Sverige och i

vilken utsträckning leverantörer i närliggande länder kan komplettera den svenska värdekedjan. Leverantörer av centrala komponenter är i dagsläget lokaliserade utanför de nordiska länderna, men det kommer att krävas tillgång till nationella och regionala resurser och leverantörer under konstruktionsarbetet. Uppdraget är ett led i att skapa effektiva leveranskedjor och en effektiv personalanvändning.

Business Sweden ska redovisa kartläggningen av den svenska värdekedjan senast den 30 juni 2025 och då även föreslå hur arbetet kan tas vidare.

Elmarknadsutredningen

Den 25 januari 2024 beslutade regeringen om att tillsätta en särskild utredare med uppgift att analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras med syftet att tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten och robustheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar och ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor som de bidrar med (dir. 2024:12). Samtidigt utsågs tidigare departementsrådet Bo Diczfalusy till särskild utredare.

Uppdraget slutredovisades den 24 april 2025 i betänkandet Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning? (SOU 2025:47). I ett kapitel om riskhantering och riskdelning noterar utredaren förslaget i det nu aktuella lagstiftningsärendet som syftar till att underlätta investeringar och minska de ekonomiska riskerna för de som vill investera i ny kärnkraft. I anslutning till detta konstaterar utredaren att havsbaserad vindkraft också är förknippad med stora investeringskostnader, och eftersom elprisets utveckling är behäftad med stora osäkerheter bedömer utredaren att investeringar i sådana kraftverk i dagsläget inte är ekonomiskt lönsamma utan statlig riskdelning. Enligt utredaren kan det därför vara befogat att införa dubbelriktade differenskontrakt även för havsbaserad vindkraft.

Enligt uppgift från Klimat- och näringslivsdepartementet kommer utredningens betänkande att skickas ut på remiss inom kort.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet redovisar sitt ställningstagande under följande rubriker:

- Regeringens lagförslag
- Konsekvensanalys av lagförslaget
- Riksdagsprövning av eventuella avtal.

Regeringens lagförslag

Enligt utskottets uppfattning kommer ny kärnkraft att spela en avgörande roll i att möta Sveriges behov av fossilfri el, samtidigt som den bidrar till ekono-

mask och miljömässig hållbarhet. Kärnkraftens förmåga att leverera stabil baskraft behövs inte minst för att det ska vara möjligt att ta till vara väderberoende vind- och solkraft och tillhandahålla klimatvänlig och pålitlig kraftproduktion även när efterfrågan är som störst. Kärnkraften ger förutsättningar för en omfattande elektrifiering av det svenska samhället och att därigenom ytterligare minska Sveriges beroende av fossila bränslen och stärka möjligheterna att nå ambitiösa klimatmål. Ny kärnkraft kan också bidra till att stabilisera elpriserna, vilket gynnar både industrin och hushållen. Dessutom kan statliga investeringar i kärnkraft skapa jobb inom teknik, forskning och energiindustri, vilket stärker den svenska konkurrenskraften.

Mot den bakgrunden har utskottet ställt sig positivt till de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit eller föreslagit för att underlätta utbyggnaden av ny kärnkraft. Det handlar bl.a. om att ta bort sådan kärnkraftsfientlig lagstiftning som under lång tid har begränsat hur många kärnreaktorer som får byggas i Sverige och var de får lokaliseras. Därtill har flera utredningar och myndighetsuppdrag genomförts eller påbörjats för att klargöra förutsättningarna för utbyggnaden av kärnkraften i linje med den tydliga färdplan som vägleder arbetet. Dessa utredningar och uppdrag har dels sett över regelverket för att underlätta tillkomsten av ny kärnkraft, dels analyserat behovet av ändringar i regelverket för finansieringen av omhändertagande av kärnavfall när nya kärnkraftsreaktorer har byggts. Det pågår även en viktig kartläggning av den svenska värdekedjan för ny kärnkraft.

Utskottet kan dock – i likhet med regeringen – konstatera att det utöver ett tillåtande regelverk och andra grundläggande förutsättningar även krävs ansemliga mängder kapital för att det ska vara möjligt att investera i nya stora kärnanläggningar. De ledtider som föregår kommersiell drift i en ny reaktor innebär att dessa projekt förknippas med olika typer av investeringsrisker. Detta gör i sin tur att den ordinarie kapitalmarknadens riskpremier tenderar att bli så höga att det kan uppkomma tveksamheter kring investeringens lönsamhet.

Mot bakgrund av att utskottet delar regeringens uppfattning om behovet av ny kärnkraft är det också motiverat att staten bär en del av risken för att denna viktiga kraftproduktion kommer till. Med ökande elförbrukning, behov av att ställa om energisystemet i klimatvänlig riktning och osäkerheter kring framtida energikällor är det, enligt utskottets uppfattning, mycket betydelsefullt att landet investerar i stabila och hållbara lösningar. Ny kärnkraft kan spela en central roll i denna utveckling, och det är en viktig anledning till att den svenska staten bör underlätta dess finansiering.

Genom regeringens förslag om förmånliga statliga lån och en prissäkringsmodell i form av s.k. dubbelriktade differenskontrakt ges förutsättningar för att nya kärnkraftsreaktorer ska kunna byggas. Förslagen syftar till att ge den stabilitet och förutsägbarhet som gör att energibolagen är beredda att skjuta till eget kapital i en sådan utsträckning att nya reaktorer blir verklighet. Utskottet anser att förslaget i propositionen är ett välkommet och nödvändigt steg för att möta Sveriges elbehov, klimatutmaningarna och för att stärka den svenska konkurrenskraften. Genom att kombinera ekonomiskt stöd, teknisk innovation

och ett starkt fokus på hållbarhet skapas en solid grund för framtidens energisystem. Det är ett initiativ som inte bara stärker Sveriges energisäkerhet utan också gör landet till en föregångare inom fossilfri energi.

Sammantaget ser utskottet statens roll när det gäller finansiering av ny kärnkraft som en strategisk investering i Sveriges framtid. Genom att stödja utvecklingen av kärnkraft kan staten säkerställa en stabil energiförsörjning, bidra till klimatmålen, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och minska beroendet av energiimport.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag till lag om finansiering av ny kärnkraft och avslå motionsyrkandena.

Konsekvensanalys av lagförslaget

Utskottet vill inledningsvis klargöra att den föreslagna lagen inte innebär att staten är bunden att lämna stöd till investeringar i ny kärnkraft. Däremot blir det med den tilltänkta lagregleringen möjligt att inleda de processer som krävs för att ett beslut om stöd till byggande av ny kärnkraft ska vara möjligt. Lagförslaget har emellertid inte i sig några direkta konsekvenser för elsystemet, näringslivet, hushållen eller de offentliga finanserna.

De parametrar som behöver fastställas i avtalen, såsom andel lån och lösenpris, är inte låsta på förhand utan behöver förhandlas mellan staten och projektbolaget samt genomgå en statsstödsprövning. I grunden innebär detta att de mer konkreta konsekvenserna av förslaget inte går att överblicka till fullo förrän modellen börjar tillämpas, dvs. när de avtal som ska slutas mellan staten och de projektbolag som har för avsikt att bygga nya kärnkraftverk har framförhandlats. Vidare förutsätter regeringens beslut om stöd att den har inhämtat erforderliga finansiella befogenheter genom riksdagens beslut om en ekonomisk proposition.

Till detta vill utskottet också foga att samhällsekonomiska konsekvensanalyser inte är en exakt vetenskap utan måste bygga på mer eller mindre kvalificerade antaganden om utvecklingen när det gäller en mängd centrala parametrar. Antaganden är alltid behäftade med olika grad av osäkerhet och kommer därför alltid att kunna ifrågasättas. Att alla inte är överens om vilka antaganden som bör ligga till grund för ett visst beslut får dock inte leda till en handlingsförklaring som mycket väl kan resultera i större samhällsekonomiska kostnader än om man agerar under en viss osäkerhet. Prognoser och analyser kan t.ex. inte garantera hur utvecklingen av ny teknik inom energiområdet kommer att se ut på lång sikt, och att valet mellan en utbyggnad av enbart vind- och solkraft kombinerat med ny lagringsteknik och en utbyggnad där också ny kärnkraft tillkommer handlar om att väga olika risker mot varandra. Vidare vill utskottet hävda att flertalet omvärldsfaktorer i tidsperspektivet 2045 är förknippade med mycket stor osäkerhet, vilket försvårar en strikt kvantitativ samhällsekonomisk analys och att det skulle kvarstå en betydande osäkerhet kring utvecklingen på elmarknaden trots en omfattande sådan analys.

Något som utskottet också vill lyfta fram i detta sammanhang är att den föreslagna risk- och vinstdelningsmekanism som verkar genom de två stödformerna (statliga lån och dubbelriktade differenskontrakt) dämpar eventuella negativa konsekvenser om de framförhandlade villkoren visar sig vara för strama eller generösa.

Därtill vill utskottet avslutningsvis understryka att tiden är knapp. Klimathotet blir alltmer påtagligt och efterfrågan på fossilfri el väntas öka kraftigt till följd av samhällets elektrifiering. Processen inför ett beslut om att lämna stöd innehåller flera tidskrävande moment, bl.a. statsstödsprövning och förhandlingar mellan regeringen och de projektbolag som kan tänkas vara intresserade av att bygga ny kärnkraft. Samtidigt kan berörda aktörer behöva viss tid på sig för att exempelvis bilda ett projektbolag och förbereda en ansökan enligt den nya lagen. Till detta kan läggas de omfattande tillståndprocesser som krävs för att bygga ny kärnkraft, där de finansiella förutsättningarna är en viktig del. Utöver tidsaspekterna kommer det också att råda en global konkurrens om de resurser som krävs för en kärnkraftsutbyggnad. Utskottet anser inte att ytterligare tidsödande moment av tveksamt värde ska få sinka det fortsatta arbetet och bedömer att den konsekvensanalys av beslut om stöd inom lagens ramar som finns i propositionen ger ett tillräckligt underlag för att lagen ska kunna träda i kraft.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Riksdagsprövning av eventuella avtal

Statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft innebär att staten involveras i komplexa industriella projekt genom omfattande finansiella förpliktelser över mycket lång tid. Därför ser utskottet positivt på att regeringen har valt att med stöd av 8 kap. 8 § regeringsformen vända sig till riksdagen för att förankra de aktuella bestämmelserna i en lag och inte enbart i en förordning enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen, dvs. med stöd av det som brukar betecknas regeringens restkompetens.

Däremot ställer sig utskottet tveksamt till värdet av och de praktiska förutsättningarna för att involvera riksdagen i arbetet med de civilrättsliga avtal mellan staten och projektbolaget som ska reglera villkoren för lånen och de dubbelriktade differenskontrakten. Behovet av ny kärnkraft och förutsättningarna för statligt stöd till investeringar i ny kärnkraft kommer att avgöra om och i vilken omfattning staten – representerad av den regeringskonstellation som sitter vid makten vid den aktuella tidpunkten – kommer att lämna stöd enligt lagen. I praktiken kommer ett beslut om stöd att fattas på basis av förutsättningarna i det enskilda fallet och med beaktande av relevanta omvärldsfaktorer, inklusive politiska bedömningar. Det bör vidare noteras att de avtal som regeringen förhandlar fram med stöd av den föreslagna lagen enligt 5 § i samma lag måste innehålla villkor som har utformats med hänsyn till statens risk, statens möjlighet att tillvarata sin rätt samt statens behov av kontroll och uppföljning.

Villkoren i avtalen utformas dessutom efter en förhandling mellan parterna där bl.a. affärsmässiga sekretessaspekter kan göra det vanskligt att låta riksdagen ha ett direkt inflytande. Det bör för övrigt också nämnas att den föreslagna lagen inte ger regeringen några utökade befogenheter jämfört med vad som gäller enligt budgetlagen (2011:203). Finansmakten ligger hos riksdagen, som genom statens budget kommer att besluta om medel och ekonomiska åtaganden.

Sammantaget anser utskottet att det inte finns tillräckligt tungt vägande skäl för att förorda ett krav om att riksdagen ska godkänna de eventuella avtal som sluts mellan staten och projektbolag med stöd av den föreslagna lagen.

Därmed avstyrks motionsyrkandet.

Alternativ till regeringens förslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att regeringen bör återkomma med teknikneutrala alternativ till regeringens förslag om statligt stöd till investeringar i ny kärnkraft som bl.a. ur ett samhällsekonomiskt perspektiv skulle kunna vara mer effektiva.

Jämför reservation 7 (S), 8 (V, C) och 9 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) anser motionärerna att regeringen alltför lättvindigt har avfärdat alternativa modeller för statligt stöd som utgår från upphandling i konkurrens av sådana förmågor som behövs i kraftsystemet och där leverantörer av kärnkraft givetvis kan ingå utifrån den teknikens egenskaper. En mer teknikneutral och samhällsekonomiskt effektiv modell skulle kunna utvecklas. I yrkande 2 föreslår motionärerna därför ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen i enlighet med det som anförs i motionen om en analys och alternativa lösningar för elsystemet utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Även i kommittémotion 2024/25:3392 av Richard Nordin m.fl. (C) yrkande 3 föreslås att regeringen ska återkomma med ett förslag om att elsystemet ska byggas ut på marknadsmässiga villkor enligt teknikneutrala principer för att säkerställa att utbyggnaden är samhällsekonomiskt effektiv.

Linus Lakso m.fl. (MP) är i kommittémotion 2024/25:3395 inne på liknande tankegångar som i de föregående refererade motionerna och föreslår i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda vilka åtgärder i kraftsystemet som till lägst samhällsekonomisk kostnad kan bidra till uppfyllelsen av Sveriges klimatmål samt stärka svenska företags konkurrenskraft och Sveriges beredskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis sluta upp bakom regeringens grundläggande uppfattning att kärnkraften behövs i det svenska kraftsystemet och att det finns tungt vägande skäl för att staten tar ett betydande ansvar för att ny kärnkraft kommer på plats.

Utskottet delar även regeringens bedömning att det endast är kärnkraften som kan tillhandahålla de förmågor som krävs för att annan mer volatil kraftproduktion som t.ex. sol- och vindkraft också ska kunna vara vitala delar i kraftsystemet utan att samtidigt äventyra driftssäkerheten eller effektbalansen. Ny kärnkraft lägger grunden för en kraftig utbyggnad av hela elsystemet – inklusive den väderberoende kraftproduktionen – för att stödja svensk konkurrenskraft och välfärd och för att uppnå beslutade klimatmål.

Ny kärnkraft kommer enligt utskottet att kunna vara den bottenplatta som väderberoende fossilfri kraftproduktion kan vila på. Vattenkraften och kraftvärmen kan i viss utsträckning bidra med nödvändig bas- och reglerkraft, men det saknas förutsättningar att expandera dessa produktionsresurser i den utsträckning som behövs för att en omfattande elektrifiering av samhället ska kunna bli verklighet.

Parallellt med att detta steg nu tas för att få ny kärnkraft på plats – en process som väntas ta uppemot ett decennium – ser utskottet det som givet att utvecklingen och utbyggnaden av andra viktiga delar av kraftsystemet fortgår. Det handlar bl.a. om olika former av förnybar energi, lagring av energi, strategiskt viktiga tekniker m.m. Utskottet konstaterar i det sammanhanget att det bl.a. har presenterats förslag om en ny prövningsprocess för etablering av havsbaserad vindkraft och att det i den nyligen presenterade Elmarknadsutredningens betänkande påpekas att det kan vara nödvändigt med stöd även till havsbaserad vindkraft och i så fall stöd liknande de dubbelriktade differenskontrakt som föreslås i detta ärende.

Framgångsrik forskning och utveckling kommer att behövas innan intermittent väderberoende elproduktion kombinerad med energilagring i batterier eller vätgas bedöms kunna producera el i en kraftigt ökad omfattning som tillgodoser kraven på leveranssäkerhet, vilket också lyfts fram i den energiforskningsproposition som riksdagen beslutade om så sent som i mars 2025 (prop. 2024/25:72, bet. 2024/25:NU14, rskr. 2024/25:161). Svårigheterna att med tillräcklig precision kunna förutspå tempot i teknikutvecklingen medför en betydande risk om den nya tekniken inte kan eller hinner leverera det som krävs för att kraftsystemets funktion ska kunna upprätthållas i en situation utan kärnkraft.

I likhet med regeringen anser utskottet att det inte finns tid för att invänta denna teknikutveckling eller att genomföra en samhällsekonomisk analys av om kärnkraften är det mest kostnadseffektiva alternativet. Här är utskottets uppfattning att regeringen har gjort en fullt rimlig riskavvägning och landat i slutsatsen att det är motiverat att skyndsamt verka för en utbyggnad av kärnkraften. Elbehovet till följd av industrins och transportsektorns omställning till fossilfri energi kommer dock samtidigt att vara så stort att det är nödvändigt

att fortsätta utveckla en teknik som gör det möjligt för andra kraftslag att tillhandahålla de förmågor som krävs för att det ska vara möjligt att ansluta en betydande mängd ny elförbrukning utan att äventyra leveranssäkerheten i kraftsystemet.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Övriga frågor om kärnkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett förbud mot subventioner av kärnkraft och om vissa andra kärnkraftsrelaterade frågor.

Jämför reservation 10 (S) och 11 (V, C, MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att kärnkraften inte ska subventioneras vid vare sig byggnation, drift eller avveckling. Motionärerna ser det som helt grundläggande att kärnkraften ska stå för sina egna kostnader för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring och enligt dem ska det därför inte förekomma några särskilda subventioner för kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd, kreditgarantier eller övertagande av avfalls- eller olyckskostnader.

Fredrik Olovsson m.fl. (S) begär i kommittémotion 2024/25:3134 yrkande 16 ett allmänt hållet tillkännagivande om det som anförs i motionen om kärnkraft. Motionärerna anser bl.a. att andra storskaliga fossilfria kraftslag och lösningar än kärnkraft bör få tillgång till subventioner och stöd på lika villkor. De anser vidare att eventuella stödsystem för elproduktion så långt möjligt bör vara teknikneutrala för att åstadkomma en låg systemkostnad och vara samhällsekonomiskt effektiva. Utöver detta framförs bl.a. synpunkter på lokaliseringen av nya reaktorer och om förutsättningarna för förlängning av drifttid för och effekthöjningar i de befintliga reaktorer. Annat som berörs i motionen är ägandet av kärnkraftsreaktorn Oskarshamn 3 och små modulära reaktorer.

Utskottets ställningstagande

I det föregående har utskottet tagit ställning för att det behövs ett särskilt anpassat statligt stöd för att begränsa de risker som ökar de omfattande kapitalkostnaderna i samband med investeringar i ny kärnkraft. Därmed har utskottet en annan uppfattning än den som återfinns i en av motionerna, där motionärerna helt motsätter sig särskilda subventioner för kärnkraft. Eftersom de två redovisade synsätten är uppenbart oförenliga anser utskottet att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet.

I en av motionerna föreslås ett tillkännagivande om det som anförs om kärnkraft i motionen. Utskottet kan konstatera att motionen innehåller en mängd kärnkraftsrelaterade frågor. Här kan utskottet inledningsvis instämma i motionärernas uppfattning att kärnkraften under lång tid framöver kommer att utgöra en viktig del av elsystemet eftersom den tillsammans med vattenkraften ger goda möjligheter till balansering och stabilitet i en elförsörjning som alltmer baseras på förnybara energislag som vindkraft och solenergi. Utskottet har heller ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller möjligheterna att förlänga de befintliga svenska kärnreaktorens driftstid eller att höja effekten i dessa reaktorer, inklusive i reaktorn Oskarshamn 3 som omnämns särskilt i motionen.

Motionärerna berör också de nya villkor för etablering av ny kärnkraft i Sverige som gäller sedan den 1 januari 2024 (prop. 2023/24:19, bet. 2023/24:NU5, rskr. 2023/24:45). Här har utskottet inte ändrat uppfattning sedan frågan behandlades i riksdagen hösten 2023, och de synpunkter som framförs i motionen om en annan utformning av de nyssnämnda villkoren bör därför lämnas utan vidare åtgärd från riksdagen.

I motionen finns det också en längre argumentation på temat kärnkraft som utgår från de uttalanden som regeringen gjorde i den energipolitiska inriktningspropositionen våren 2024 (prop. 2023/24:105) och den utredning som ligger till grund för förslagen i den nu aktuella propositionen. Här hänvisar utskottet till den syn på ny kärnkraft i Sverige som redovisades i samband med behandlingen av den energipolitiska inriktningspropositionen och till det utskottet har anfört tidigare i detta betänkande. Utskottets uppfattning är därför att förslaget i motionen om ett tillkännagivande bör lämnas utan vidare åtgärd av riksdagen.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S, V, C, MP)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Birger Lahti (V), Aida Birinxhiku (S) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3389 av Birger Lahti m.fl. (V),

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1,

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 och avslår proposition 2024/25:150.

Ställningstagande

Det kommer att krävas en kraftig utbyggnad av det svenska kraftsystemet för att möta det ökade elbehov som elektrifieringen medför. Denna elektrifiering ser vi som nödvändig för att det ska vara möjligt att klara klimatmålen, vidmakthålla den svenska konkurrenskraften och stärka den svenska självförsörjningen i ett säkerhetspolitiskt läge som kanske är det allvarligaste sedan andra världskriget. Att i det läget öka Sveriges statsskuld med hundratals miljarder kronor för att subventionera ett enda kraftslag som inte kommer att kunna leverera el förrän om mer än ett decennium ser vi som både ogenomtänkt och oansvarigt. Detta har inte minst sin bakgrund i att det är mycket tveksamt om just kärnkraft ska vara det givna valet för att möta de utmaningar och nå de mål som regeringen listar i propositionen när det samtidigt finns flera alternativa lösningar. Dessa alternativ inkluderar höjd effekt i vattenkraften och kraftvärmen, en mer flexibel elanvändning, gasturbiner drivna med förnybara bränslen och olika former av energilagring. Att elen används så effektivt som möjligt ser vi dessutom som ett självklart sätt att avlasta kraftsystemet och något som dessutom gynnar både hushållen och näringslivet.

Vår grundläggande inställning är att kraftsystemet ska byggas ut på det samhällsekonomiskt mest effektiva sättet för att säkerställa låga kostnader och den svenska konkurrenskraften. Vi värnar om en teknikneutral politik som gör att de klimatskadliga utsläppen minskar. Om man efter noggranna analyser och överväganden ser ny kärnkraft som ett alternativ bör denna tillkomma på

rimliga ekonomiska villkor och utan att annan elproduktion – som behövs långt innan någon ny kärnkraft kan komma på plats – trängs undan. Faktum är att en stor del av den el som elektrifieringen kräver behövs före 2035, dvs. innan den föreslagna kärnkraftsutbyggnaden över huvud taget kan bidra till omställningen av utsläppstunga verksamheter eller gagna kraftsystemets funktion. Vi saknar dessutom helt en analys av vilken påverkan finansieringsmodellen kan innebära för investeringar i annan elproduktion fram tills de nya kärnkraftverken tas i drift. Det är helt enkelt inte klarlagt att en omfattande satsning på ny kärnkraft i närtid kan motiveras ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Avsaknaden av ett nollalternativ gör konsekvensanalysen otillräcklig när det gäller följderna för kraftsystemet, elkunderna, klimatmålen och industrins gröna omställning. Detta är en fundamental brist i regeringens proposition, vilket även flera remissinstanser har påpekat.

Oavsett vilken syn man har på kärnkraftens framtida roll i kraftsystemet anser vi att de förslag som föreläggs riksdagen ska vara väl genomarbetade. Detta gäller inte minst när förslagen innebär betydande ekonomiska åtaganden och löper över långa tidsperioder. De exempel som regeringen redovisar kring kostnader för ett hushåll utgår från orealistiska scenarier som bygger på mycket osäkra antaganden om byggtid, förväntat elpris och flera andra parametrar. Vidare är de offentligfinansiella beräkningarna bristfälliga och finansieringen av utbyggnaden kommer att tränga undan andra investeringar och bl.a. leda till betydande begränsningar av angelägna välfärdsreformer. Tidsplanen är också mycket osäker och vi befarar att ny kärnkraft i Sverige kommer att ta mycket längre tid att förverkliga än vad regeringen förutspår, vilket gör det svårt för näringslivet att planera för när el kan finnas tillgänglig i tillräcklig mängd. Att en majoritet av Sveriges klimatpolitiska mål dessutom förutsätter att mer fossilfri el och effekt tillgängliggörs i närtid gör ett ensidigt fokus på det tidsmässigt utdragna kärnkraftsspåret högst olämpligt. Vill det sig riktigt illa kommer ny kärnkraft inte att kunna bidra till något av Sveriges klimatmål för 2030, 2040 eller 2045. Detta säger en hel del om regeringens klimatpolitik, vilken för övrigt har dömts ut av flera välrenommerade experter och organisationer.

Regeringens förslag om finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft i Sverige omfattar egentligen bara en tekniskspecifik ramlag där tillämpningen kommer att vara helt avgörande för konsekvenserna bl.a. när det gäller så centrala aspekter som statens totala kostnader, påverkan på elmarknaden, kraftsystemet och statsfinanserna. Det är inte förrän regeringen har nått en överenskommelse med de bolag som vill bygga ny kärnkraft som det blir möjligt att värdera de specifika avtalens parametervärden och därmed också överenskommelsernas konsekvenser för de områden som omnämns ovan.

Med en part i dessa förhandlingar – den nuvarande regeringen – som dessutom redan har utlovat att påbörja byggandet av nya reaktorer före valet 2026 befarar vi att förhandlingsutfallet riskerar att bli än mer ogynnsamt. Tidöpartiernas prestigelåsningar vid kärnkraften, vidlyftiga vallöften om att spadar ska sättas i marken under innevarande valperiod och politiska överenskommelser

nedtecknade på slottsservetter kan mycket väl utmynna i kostsamma avtal som låser fast Sverige vid en viss teknik under lång tid framöver.

Till detta ska också fogas att utbyggnad av ny kärnkraft kräver att det byggs ett nytt slutförvar för tillkommande kärnavfall, vilket medför en betydande kostnad som inte alls beaktas i propositionens resonemang om kärnkraftens nackdelar. Här har heller inte så centrala kostnadsposter som de omfattande obligatoriska ekonomiska säkerheterna för kärnavfallshantering och radiologiska olyckor beaktats i tillräcklig utsträckning. Varken utredningen eller propositionen har tagit upp några kostnader för att ställa dessa säkerheter, vilket är en betydande svaghet i underlaget. En annan brist är att regeringen inte är tydlig med hur den ser på eventuella kreditförluster i den händelse projektbolagen inte kan betala tillbaka sina lån.

Vi är i grunden också mycket kritiska till att regeringen så lättvindigt har avfärdat alternativa modeller för statligt stöd som t.ex. bygger på upphandling av förmågor i konkurrens och som givetvis kan omfatta leverantörer av kärnkraft utifrån den teknikens specifika egenskaper. Eftersom inga utredningar har gjorts av alternativa modeller för att säkra Sveriges elförsörjning, går det inte att veta om förslagen i propositionen innebär ett effektivt nyttjande av resurser.

Sammantaget kan vi konstatera att regeringens proposition inte innehåller tillräckliga beskrivningar och analyser för att riksdagen ska kunna fatta ett välgrundat beslut i denna stora och viktiga fråga. Det saknas en analys av huruvida det stora stödet till kärnkraftsutbyggnaden är samhällsekonomiskt motiverat. Förslaget riskerar att minska investeringar i andra energislag som behövs för klimatomställningen, bl.a. investeringar i elproduktion som kan tas i drift långt tidigare än nya kärnkraftverk. Detta ökar risken för elbrist i närtid och nya elprischocker samt hämmar den elektrifiering som är så angelägen att få till stånd här och nu. Vi anser att regeringens förslag hotar industrins gröna omställning genom att försvåra utbyggnaden av energiproduktion i närtid. Utöver detta har takten i elektrifieringen av fordonsflottan bromsat in. Regeringens politik leder till att kraftproducenter tvekar kring den framtida efterfrågan på fossilfri el och därmed också inför att investera i ny produktion, vilket i sin tur leder till att satsningar som är nödvändiga för klimatomställningen uteblir.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen avslår propositionen.

2. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Regeringen har presenterat en proposition i form av en ramlag om finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft i Sverige. Lagförslaget kan i förlängningen få stor betydelse för såväl elsystemet som skattebetalarna och elkonsumenterna när de centrala parametrar som avgör det ekonomiska utfallet väl har preciserats i avtal med de eller det projektbolag som är villiga att bygga ny kärnkraft i Sverige. Villkoren i dessa avtal kommer även att få betydelse för konkurrenskraften för befintlig kärnkraft och övriga kraftslag och därmed för elmarknaden och elförsörjningen i stort.

Även om det kommer att vara avtalens utformning som främst avgör konsekvenserna av den föreslagna lagen, kan också förekomsten av en tekniskspecifik ramlag resultera i vissa följder som bör beaktas. Detta gäller inte minst den osäkerhet i marknadsförutsättningarna som den nya lagen skapar eftersom regeringen inte samtidigt ger besked om villkoren för andra kraftslag. Vi anser att det därför hade varit motiverat med en något mer utvecklad analys av själva ramlagens konsekvenser.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Vi instämmer i regeringens uppfattning att det av både klimat- och konkurrensskäl är nödvändigt med en kraftfull utbyggnad av den fossilfria elproduktionen i Sverige. Däremot delar vi inte regeringens enögda vurm för just kärnkraft som svaret på de utmaningar som kraftsystemet och elmarknaden står

inför. För att det ska vara möjligt för riksdagen att ta välgrundad ställning till en i flera avseenden så riskfylld satsning på ett specifikt produktionsslag måste beslutsunderlaget vara mycket solidare än det som regeringen presenterar i propositionen. Ett antal tunga remissinstanser har för övrigt riktat stark kritik mot att konsekvenserna av förslaget är bristfälligt belysta. Det handlar bl.a. om att det inte går att veta vad de sammantagna kostnaderna kommer att bli eller vem som ska bekosta de skattehöjningar som kommer att behövas för att finansiera delar av förslaget. Enligt vår uppfattning vilar de scenarier som regeringen redovisar om hur hushållen kan komma att drabbas på orealistiska antaganden när det bl.a. gäller byggtid, förväntat elpris och flera andra centrala parametrar. Det saknas dessutom sådana känslighetsanalyser som ett anständigt beslutsunderlag rimligen bör innehålla. Till detta vill vi även foga att tidsplanen för utbyggnaden av ny kärnkraft måste betraktas som högst osäker i ljuset av de omfattande förseningar som har drabbat olika kärnkraftsprojekt på andra håll i Europa. Utöver detta ger propositionen inga svar på hur marknaden kan komma att påverkas, vare sig beträffande elpriser, uteblivna investeringar i andra kraftslag eller påverkan på elbehovet.

Vi har föreslagit att riksdagen ska avslå propositionen. Oavsett om det förslaget vinner gehör eller inte anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med en betydligt mer genomarbetad konsekvensanalys av det aktuella lagförslaget. Denna analys kan sedan ligga till grund antingen för att den föreslagna lagen rivs upp, för ett nytt lagförslag eller för att underlätta bedömningen av de avtal som eventuellt kan komma att tecknas med stöd av den nya lagen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Konsekvensanalys av lagförslaget, punkt 2 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt

bifaller delvis motion

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag är i grunden skeptisk till kärnkraft av flera skäl. Men det är inte bara därför som jag ställer mig mycket frågande inför regeringens ensidiga fokus på att göda just kärnkraften med hundratals skattemiljarder. Ett beslut i linje med det

förslag regeringen förordar måste – oavsett om det handlar om kärnkraft eller något annat omfattande statligt åtagande – bygga på ett betydligt mer genomarbetat underlag än det som presenteras i propositionen. Alternativa eller kompletterande förslag måste enligt min uppfattning alltid belysas, liksom även konsekvenserna av det förslag som slutligen förordas.

Enligt min uppfattning vilar regeringens förslag i stor utsträckning på kvalificerade gissningar och rena glädjekalkyler. Det finns bl.a. en lång rad osäkerheter i utredningens beräkningar och antaganden om kostnaden bl.a. för det föreslagna prissäkringsavtalet. Utöver detta anser jag och flera tunga remissinstanser att det går att ifrågasätta det centrala antagandet om en elförbrukning på hela 300 TWh 2045 som utredningen har utgått från. Det finns inte heller något tak angivet för när finansierings- och riskdelningsmodellen definitivt ska sluta gälla, utan regeringen väljer i stället att skjuta beslutet om var taket ska sättas på framtiden. Med tanke på att andra kärnkraftsprojekt inom EU har blivit flera gånger dyrare än beräknat väcker detta en betydande oro för skenande kostnader och påtagliga risker för omfattande statliga kreditförluster om kärnkraftsbolagen inte kan betala tillbaka sina lån.

I likhet med flera viktiga remissinstanser ser jag stora brister i de samhälls-ekonomiska konsekvensanalyser som finns – eller kanske snarare inte finns – i propositionen. Det saknas bl.a. ett tydligt nollalternativ, vilket gör den konsekvensanalys som presenteras helt otillräcklig när det gäller bl.a. förslagets följder för elsystemet, elkunderna, klimatmålen och industrins gröna omställning. Det är också min uppfattning att förslagets påverkan på Sveriges offentliga finanser är osäker. Regeringen kan inte redogöra för hur de statliga lånen kan komma att påverka Sveriges offentliga finanser eftersom detta beror på om lånen klassificeras som offentliga eller privata i nationalräkenskaperna, vilket i sin tur baseras på en bedömning av EU:s statistikmyndighet Eurostat. Med en viss klassificering kan kärnkraftsprogrammet under byggfasen komma att tvinga fram nedskärningar i välfärden eller tränga undan andra angelägna offentliga investeringar.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör låta riksdagen ta ställning till förslaget på nytt när en utförlig samhälls-ekonomisk konsekvensanalys är presenterad och regeringen fått klarhet i hur det statliga stödet ska redovisas och därmed även hur det kan komma att påverka Sveriges offentliga finanser under kommande decennier.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Riksdagsprövning av eventuella avtal, punkt 3 (V, MP)

av Birger Lahti (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis påpeka att vi ser det som en betydande brist i beredningen av detta ärende att Lagrådet inte fick möjlighet att granska lagförslaget. Mot bakgrund av att förslaget kan kräva att det införs en ny elskatt och att förslaget således kan komma att beröra enskilda människors ekonomiska förhållanden borde Lagrådet ha fått den möjligheten.

De avtal som förhandlas fram mellan regeringen och kärnkraftsbolaget kommer att innehålla huvuddelen av de parametrar som avgör utfallet av den föreslagna lagens tillämpning – inte minst när det gäller påverkan på statens finansiella åtaganden. Givet de många osäkerheter när det gäller kostnader och risk som fortfarande kvarstår efter att detta lagstiftningsärende har behandlats av riksdagen anser vi att det ska krävas att de eventuella avtal som sluts med stöd av den föreslagna lagen också godkänns av riksdagen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Riksdagsprövning av eventuella avtal, punkt 3 – motiveringen (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Aida Birinxhiku (S).

Ställningstagande

Vi anser att det finns mycket att vinna på att det sluts en bred, långsiktig politisk överenskommelse om energipolitiken. Vi kommer även fortsättningsvis att verka för att en sådan överenskommelse kommer till stånd och att denna även inkluderar de grundläggande premisserna för kärnkraftens fortsatta roll i det svenska kraftsystemet. Vi ser en överenskommelse som särskilt angelägen innan det blir aktuellt att låsa fast staten i avtal som sannolikt kommer att omfatta betydande framtida finansieringsbehov under flera decennier, även när nya reaktorer väl har börjat leverera el. Den demokratiska förankringen av sådana åtaganden är enligt vår uppfattning mycket betydelsefull. En solid politisk förankring borgar för att de eventuella beslut om finansiering av ny kärnkraft som kan komma att fattas med stöd av den lag som utskottet behandlar i detta ärende blir både ansvarsfullt analyserade och noggrant övervägda.

Skulle det inte vara möjligt att ge energipolitiken ett brett politiskt fundament ser vi att det kan finnas ett behov av att komplettera den nya lagen med en bestämmelse om att de eventuella avtal som regeringen har för avsikt att teckna föreläggs riksdagen för godkännande. Vi är dock inte redan i detta läge beredda att förorda att en sådan bestämmelse införs.

Därmed avstyrker vi motionsyrkandet.

7. **Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (S)**

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S),
Marianne Fundahn (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 och

bifaller delvis motionerna

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

För oss är målet ett stabilt elsystem till så låga och konkurrenskraftiga priser som möjligt, som en stadig grund för fler jobb och ett ökat välbefinnande. Vi anser att kärnkraften har en viktig funktion för det svenska elsystemet och vill därför värna kärnkraftens roll framöver. Det är inte minst av största betydelse att nuvarande reaktorer kan livstidsförlängas och effekthöjas, något som har bedömts vara samhällsekonomiskt mycket lönsamt jämfört både med att bygga ny kärnkraft och med att bygga ut andra kraftslag.

Enligt vår uppfattning är den tekniskspecifika satsning på ny kärnkraft som regeringen föreslår fel väg att gå, och vi har därför föreslagit att riksdagen ska avslå propositionen. Enligt vår uppfattning ska kraftsystemet byggas ut på det samhällsekonomiskt mest effektiva sättet för att säkerställa låga kostnader och därmed även den svenska konkurrenskraften. Om det behövs fler reaktorer bör dessa tillkomma på rimliga ekonomiska villkor och utan att annan elproduktion – som kommer att vara nödvändig innan ny kärnkraft kan komma på plats – trängs undan.

Vi anser att regeringen alltför lättvindigt har avfärdat alternativa modeller för statligt stöd som t.ex. utgår från upphandling av förmågor i konkurrens mellan leverantörer snarare än ett ensidigt fokus på att gynna ett specifikt kraftslag. I ett sådant upphandlingsförfarande kan kärnkraften – befintlig eller ny – självfallet vara med och konkurrera med det den kan erbjuda. En mer teknikneutral och samhällsekonomiskt effektiv modell skulle därmed kunna utvecklas, vilket vore något helt annat än regeringens förslag.

Det som regeringen tidigare beskrev som en kärnkraftsutbyggnad på marknadens villkor, med stöd av statliga garantier och bättre lagstiftning, har utvecklats till något som i det aktuella förslaget kräver omfattande statliga stöd

som riskerar att inte bara tränga undan många av de andra fossilfria alternativen utan även få andra svåröverskådliga konsekvenser för bl.a. elmarknaden och statsfinanserna.

Vi ser det således som en betydande brist att alternativa lösningar för elsystemet inte utreddes eller övervägdes på ett seriöst sätt av regeringen innan det nu aktuella förslaget lades på riksdagens bord. Därför bör regeringen återkomma med en analys och alternativa lösningar för elsystemet utifrån ett samhälls-ekonomiskt perspektiv.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige och Europa står inför ett säkerhetsläge som kanske är det allvarligaste sedan andra världskriget. Detta och flera andra allvarliga utmaningar kräver att samhällets resurser används med stor eftertanke. Det handlar då bl.a. om att prioritera en tillräcklig elproduktion framför att ogrundat favorisera enskilda teknikval.

Vi står bakom en alternativ strategi för Sveriges elförsörjning där effekthöjningar i den befintlig kraftproduktionen – kraftvärmen i söder och vattenkraften i norr – kan täcka ett ökat elbehov och vara på plats dubbelt så snabbt som ny kärnkraft och dessutom bara till en fjärdedel av kostnaderna. Tillsammans med åtgärder inom andra fossilfria kraftslag kan Sveriges ökande elbehov mötas till gagn för försörjningstryggheten, för elpriserna, för klimatomställningen, för jobben och för en ljusare framtid.

Vi värnar en teknikneutral politik som innefattar den grundläggande idén om att göra saker så billigt och effektivt som möjligt. Därigenom är det möjligt att få ut mer fossilfri el och att skapa ett robust elsystem som förmår att leverera el dygnet runt till hela Sverige utan att dagens låga elpriser stiger. Detta synsätt går inte ihop med regeringens ensidiga fokus på ett enskilt kraftslag,

när det är funktionen eller kraftslagets egenskaper som borde vara överordnade och att dessa dessutom ska kunna fås till en så låg kostnad som möjligt.

Enligt vår uppfattning bör regeringen återkomma med ett förslag om att elsystemet ska byggas ut på marknadsmässiga villkor enligt teknikneutrala principer för att säkerställa att utbyggnaden är samhällsekonomiskt effektiv.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Alternativ till regeringens förslag, punkt 4 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 2 och
bifaller delvis motionerna

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser inte att regeringen på ett trovärdigt sätt har kunnat argumentera för att ny kärnkraft behövs i det svenska kraftsystemet. Därmed finns det inte heller behov av något vidlyftigt subventionspaket som ska stötta framväxten av ny kärnkraft och som dessutom riskerar att tränga undan andra angelägna investeringar i kraftsystemet. Således har jag föreslagit att riksdagen ska avslå propositionen.

Samtidigt instämmer jag med regeringen och många andra i att en fortsatt elektrifiering är ett mycket viktigt medel för att komma till rätta med den allt mer akuta klimatkrisen. Denna fortsatta satsning på att elektrifiera fler delar av samhället måste dock bygga på förnybar kraftproduktion och andra fossilfria alternativ än kärnkraft.

Just avsaknaden av beskrivningar av dessa alternativa lösningar är onekligen ett av propositionens många tillkortakommanden. Jag anser att valet att enbart utreda vilka statliga stöd som krävs för att ny kärnkraft ska byggas går helt på tvärs med regeringens upprepade påståenden om att inte vilja fokusera på enskilda kraftslag utan på olika kraftslags förtjänster.

Enligt min uppfattning bör regeringen därför utreda vilka åtgärder i kraftsystemet som till den lägsta samhällsekonomiska kostnaden kan bidra till att Sveriges klimatmål uppfylls och stärka svenska företags konkurrenskraft och Sveriges beredskap.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Övriga frågor om kärnkraft, punkt 5 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 16 och
avslår motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Vår syn på kärnkraftens framtid i Sverige är tydlig. Vi anser att kärnkraften under lång tid framöver kommer att utgöra en viktig del av elsystemet. Till sammans med vattenkraften ger den goda möjligheter till balansering och stabilitet i ett kraftsystem som alltmer baseras på förnybara energislag som vind- och solkraft.

I första hand vill vi ta vara på de möjligheter som finns att förlänga drifttiden i de sex befintliga reaktorerna och även att höja effekten i dessa. Av särskild vikt är att den största och en av de nyaste reaktorerna i Sverige – Oskarshamn 3 – livstidsförlängs, och för att säkerställa detta kan det, enligt vår uppfattning, finnas skäl för staten att överta ägandet av denna reaktor.

Vi vill också påminna om att vi i samband med att riksdagen hösten 2023 behandlade förslag om ändrade villkor för att uppföra nya kärnkraftsreaktorer framförde att det finns flera tungt vägande skäl som talar för att eventuella nya reaktorer endast ska få tillåtas på de tre platser i Sverige där det redan produceras kärnkraft kommersiellt. Det handlar bl.a. om kompetensförsörjningsfrågor, tillgång till infrastruktur och acceptansaspekter. De nuvarande reaktorägarna är dessutom kollektivt ansvariga för kostnadsberäkning och finansiering av kärntekniska restprodukter och har byggt upp system för såväl bränsle- som avfallshantering.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Övriga frågor om kärnkraft, punkt 5 (V, C, MP)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Birger Lahti (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19 och

avslår motion

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 16.

Ställningstagande

Klimatomställningen är vår tids största globala utmaning. Det är samtidigt en fråga där Sverige kan spela en avgörande internationell roll som föregångsland, och där rätt beslut inte bara kan begränsa klimathotet utan även leda till jobb, tillväxt och affärsmöjligheter. Klimatomställningen kräver bl.a. en snabb elektrifiering som bygger på gröna och hållbara energilösningar, där effektiva tillståndsprocesser och kloka ekonomiska styrmedel skapar de rätta förutsättningarna för både förnybara och fossilfria alternativ.

Förnybar energi som sluter kretsloppet är på lång sikt alltid det bästa alternativet för energisystemet, men nu måste hänsyn tas till klimatkrisens akuta karaktär som tyvärr inte längre medger att några fossilfria alternativ utesluts. Kärnkraften kan komma att utgöra en del av det framtida energisystemet, men likt alla andra energislag måste den då fullt ut bära sina egna kostnader. Kärnkraftsaktörer ska enligt vår uppfattning således alltid bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring. Det ska alltså inte finnas några särskilda subventioner för kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd, kreditgarantier eller övertagande av avfalls- eller olyckskostnader.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.

Följdmotionerna

2024/25:3389 av Birger Lahti m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft.

2024/25:3392 av Rickard Nordin m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med heltäckande konsekvensanalyser av de förslag som presenteras i propositionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förslag om att elsystemet ska byggas ut på marknadsmässiga villkor enligt teknikneutrala principer i syfte att säkerställa att utbyggnaden är samhällsekonomiskt effektiv och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3394 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen när det gäller analys och alternativa lösningar för elsystemet utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3395 av Linus Lakso m.fl. (MP):

1. Riksdagen avslår proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda vilka åtgärder i kraftsystemet som till lägst samhälls-ekonomisk kostnad kan bidra till uppfyllelsen av Sveriges klimatmål samt stärka svenska företags konkurrenskraft och Sveriges beredskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med kompletterande samhällsekonomiska konsekvensanalyser av proposition 2024/25:150 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen efter att frågan om redovisning av det statliga stödet och därmed påverkan på Sveriges offentliga finanser är klarlagd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen i händelse av att ett sådant avtal som propositionen föreslår upprättas för att ge riksdagen möjlighet att ta ställning till avtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnkraften inte ska subventioneras vid vare sig byggnation, drift eller avveckling och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft

Härigenom föreskrivs följande.

Inledning

1 § I denna lag finns bestämmelser om statligt stöd till företag för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer i Sverige.

Lån och dubbelriktade differenskontrakt

2 § Stöd får lämnas i form av statliga lån och dubbelriktade differenskontrakt.

Stödet ska utformas på ett sätt som ger incitament till ett effektivt resursutnyttjande vid uppförande, innehav och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Stödet ska också utformas så att det sker en väl avvägd fördelning av risker och vinster mellan staten och det företag som får stöd.

3 § Statliga lån får lämnas för uppförande och provdrift av nya kärnkraftsreaktorer samt för projektering och andra förberedande åtgärder inför uppförandet.

4 § Dubbelriktade differenskontrakt får ingås för rutinemässig drift av nya kärnkraftsreaktorer.

5 § Stöd ska förenas med villkor som regleras genom avtal mellan staten och det företag som får stöd.

Villkoren ska utformas med hänsyn till

1. statens risk,
2. statens möjlighet att tillvarata sin rätt, och
3. statens behov av kontroll och uppföljning.

Förutsättningar för stöd

6 § Regeringen får, efter ansökan, besluta om att lämna stöd till ett företag för de ändamål som anges i 3 och 4 §§.

Stöd får endast lämnas om de nya kärnkraftsreaktorer som avses i 3 och 4 §§ är lokaliserade på samma plats i Sverige och har en sammanlagd installerad elektrisk effekt om minst 300 MW. Om det finns särskilda skäl får regeringen besluta om att lämna stöd även om reaktorerna har en sammanlagd installerad elektrisk effekt som understiger 300 MW.

7 § Stöd får endast lämnas till ett företag vars verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande har till ändamål att uppföra, inneha och driva den nya kärnkraftsreaktor eller de nya kärnkraftsreaktorer som beslutet om stöd avser.

8 § Stöd får endast beslutas i samband med att sådana avtal som anges i 5 § ingås.

9 § Stöd får endast beslutas efter det att ett företag har ansökt om de tillstånd som krävs enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken för uppförande, innehav och drift av den nya kärnkraftsreaktor eller de nya kärnkraftsreaktorer som beslutet om stöd avser.

10 § Stöd får endast lämnas till ett företag om

1. den som har ett kvalificerat innehav av andelar i företaget är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget, och
2. den som ingår i företagets ledning är lämplig för en sådan uppgift.

Med kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § 15 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Rätt att meddela föreskrifter

11 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om stöd enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2025.